

Михайло Кельман

Національний університет «Львівська політехніка»,
Навчально-науковий інститут права, психології та інноваційної освіти,
д-р юрид. наук, проф. каф. теорії, історії та філософії права

Мирослава Кристиняк

Національний університет «Львівська політехніка»,
Навчально-науковий інститут права, психології та інноваційної освіти,
старший лаборант кафедри адміністративного та інформаційного права

ОСНОВНІ ТРУДНОЩІ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОЧОГО ПРОЦЕСУ ЕЛІТИ В УКРАЇНІ В СУЧАСНОМУ ПЕРІОДІ РОЗВИТКУ

<http://doi.org/10.23939/law2020.28.052>

© Кельман М., Кристиняк М., 2020

У статті окреслено основні труднощі організації роботи управлінської еліти в Україні в сучасному періоді її розвитку та подано основні практичні засади щодо покращення роботи еліти в сучасних умовах розвитку держави. Отже, визначено, що процес організації роботи еліти сьогодні в силу розвитку різних соціально-економічних змін дещо проблемний, оскільки саме представники політичних еліт не можуть забезпечити відповідний економічний і соціальний розвиток у процесі державного управління. Визначено, що представники управлінської еліти, які займають ключові позиції у політичних, соціальних, культурних інститутах держави загалом чинять прямий вплив на прийняття і реалізацію управлінських рішень, і повинні відповідати певним вимогам, але часто ці вимоги фактично не дотримуються, що, як наслідок, призводить до порушення соціально-економічного рівня розвитку держави і суспільства загалом. Відносно цього процес організації роботи сучасної управлінської еліти різні науковці аналізують загалом не з позитивного погляду, що пов'язано, на нашу думку, з тим, що процес організації – і часто сама робота – сьогодні не є в ефективними, а саме відсутній механізм демократичного управління та контролю за діяльністю влади, система становлення і розвитку управлінської еліти має визначені правила, які формуються під впливом, що не відповідає демократичному суспільству, відносно цього відсутня фактична взаємодія еліти із суспільством, як наслідок підвищується ризик соціально-політичних конфліктів, еліта забезпечує досягнення і реалізацію через владні повноваження власних інтересів, суспільство переживає затяжний перехід від комунізму до демократичного режиму, як результат – недотримання діючих законів і формування неякісного розвитку еліти, деформація організації робочого процесу, що є важливим критерієм ефективності будь-якої практичної діяльності. Відносно цього визначені проблеми роботи еліти сьогодні зумовлюють введення відповідних механізмів, головною метою яких стане контроль за владою і прозора робота.

Ключові слова: процес розвитку, еліта, влада, правила, демократичне суспільство.

Постановка проблеми. Процес розвитку українського суспільства, зокрема його економічних і соціальних аспектів розвитку не можна відокремлювати від дослідження процесів управлінської

еліти, яка головним чином впливає на розвиток суспільства внаслідок володіння реальними владними пріоритетами. Проте, будь-який процес, важливим аспектом якого є правильна організація робочого процесу, за саме якою визначається ефективність діяльності еліти, ріст рівня добробуту населення, збереження і загалом вдосконалення політичного панування, має певні труднощі, які, зважаючи на останні роки економічного та соціального розвитку держави, лише посилюються. Отже, процес організації роботи еліти сьогодні в силу розвитку соціально-економічних змін дещо проблемний, оскільки саме представники політичних еліт не можуть забезпечити відповідний економічний і соціальний розвиток у процесі державного управління, відносно чого сформувалася відповідна необхідність виявлення проблем організації їхньої роботи і надання до цього практичних рекомендацій з метою покращення та оптимізації їхньої роботи і загалом і вирішення соціально-економічних проблем.

Мета статті – дослідити основні труднощі організації роботи еліти в Україні.

Аналіз дослідження проблеми. Сьогодні до проблем формування і розвитку еліт в Україні звертаються Р. Войтович, А. Зоткін, О. Крюков, М. Пірен, В. Ребало, М. Рудакевич, В. Кремень, В. Скуратівський, Ю. Сюрмін, В. Фесенко та інші. Їхні праці мають значну теоретичну цінність та розкривають зміст і особливості розвитку і формування а також роботи сучасних політичних еліт в Україні.

Виклад основного матеріалу. Сьогоднішній соціально-економічний розвиток України зумовлений новими викликами і загрозами, що пов'язані загалом із розвитком світової пандемії вірусу Covid-19, що потягнула за собою зниження рівня матеріального доходу населення, втрату роботи, скорочення підприємств, особливо малих, які в силу своїх розмірів і малих оборотів не змогли зберегти діяльність та виплатити заробітні плати тощо, і, як наслідок, виникла масова дебілізація економіки. Відтак ускладнився процес розвитку держави внаслідок цих та інших обставин, відносно чого сформувалася відповідна необхідність виявлення проблем організації їхньої роботи і надання до цього практичних рекомендацій з метою покращення та оптимізації їхньої роботи загалом і вирішення соціально-економічних проблем.

Для того щоб запропонувати відповідні рекомендації, треба виявити основні проблеми, що виникають у роботі сучасної управлінської еліти, а отже, як зазначає О. Крюков, формування нової моделі політико-управлінської еліти – процес тривалий, перебіг формування перетворень у державному управлінні має свої особливості, а саме є фактори часу і стабільності які впливають на цей процес. Потрібна кадрова стабільність. Від відбору і розтановки кадрів залежить хід і результативність будь-якого процесу, в тому числі і реформ [1, с. 111].

Оскільки саме представники управлінської еліти, які займають ключові позиції у політичних, соціальних, культурних інститутах чинять прямий вплив на прийняття і реалізацію управлінських рішень, вони повинні відповідати відповідним вимогам. Відтак, як зазначає М. Пірен, до національної управлінської еліти ставляться такі вимоги: висока професійна компетентність, грамотність в оцінках розробки управлінських рішень, прогнозування наслідків виконання, комунікативні навички, здатність підтримувати атмосферу взаємодії співробітництва всередині управлінських структур [2].

Л. Мандзій зазначає, що клановість – риса, що набуває в українських реаліях особливих форм через незрозумілість, непрозорість для суспільства процесів прийняття рішень [3, с. 53].

Відносно цього потрібно сказати, що процес організації роботи сучасної управлінської еліти різні науковці аналізують загалом не з позитивного погляду, що пов'язано, вірогідно, з тим, що процес організації, як і сама робота еліти, сьогодні не є ефективними, відсутній механізм демократичного управління та контролю за владою, система становлення управлінської еліти має визначені правила, зокрема згадана в попередніх дослідженнях О. Новакова стверджує, що загалом сьогодні існує три групи механізмів щодо заповнення вакансій у політичній еліті:

- механізм наслідування;

- механізм обрання;
- механізм захоплення.

Відповідно до першої групи, особисті якості індивіда загалом не відіграють важливого значення, адже мають значення вагомі родові переваги на шляху доступу до влади, інша група, до якої належать голосування, призначення та змагання базується на індивідуальних якостях, а третя група – захоплення влади, взагалі вважається нелегітимним відтворенням ієрархії влади [4, с. 365–366].

Як зазначає О. Сахань сприймаючи державу як велику корпорацію, наша еліта займається перерозподілом сегментів бюджету, дбаючи про отримання особистого прибутку [5, с. 121–122]. Отож, як бачимо, організація роботи еліти має свої труднощі, пов'язані перш за все із неправильним сприйняттям самої роботи, неправильним механізмом входження у владу, які передбачають не змагання між претендентами а родові зв'язки, відносно цього робота еліти, як і її організація, не є скоординованими, відсутні цінності, еліта породжує нові зв'язки, які базуються на непрозорій роботі, відтак організація цієї роботи є неякісною, адже не має загальної правової культури.

Отже, на основі цього доцільно запропонувати основні практичні рекомендації щодо покращення організації роботи еліти, враховуючи процеси сьогоденного розвитку держави. Зважаючи на виокремлені вище труднощі, пов'язані з організацією трудової діяльності еліти і самої її роботи, доцільно запропонувати таке:

- 1) сформувати механізм контролю суспільство–влада, за допомогою щомісячного публічного звітування влади, а саме висвітлені результатів діяльності через доступні ЗМІ;
- 2) сформувати механізм відбору персоналу за високими особистими якостями, що дасть можливість правильно сформувати правильну управлінську діяльність у владі

Отож, запропоновані засади подані з метою покращення та оптимізації їхньої роботи загалом і вирішення соціально-економічних проблем зокрема. Отже, процес організації роботи еліти сьогодні в силу розвитку соціально-економічних змін дещо проблемний, оскільки саме представники політичних еліт не можуть забезпечити відповідний економічний і соціальний розвиток у процесі державного управління, відносно чого сформувалася відповідна необхідність його аналізувати і подати відповідні практичні рекомендації щодо його удосконалення.

Висновки. В процесі написання роботи визначено, що будь-який процес, важливим аспектом якого є правильна організація роботи, за якою визначається ефективність діяльності еліти, ріст рівня добробуту населення, збереження і загалом вдосконалення політичного панування, мають певні труднощі, які, зважаючи на останні роки економічного та соціального розвитку держави, лише посилюються. На основі цього запропоновано основні практичні рекомендації щодо удосконалення організації роботи з метою підвищення її ефективності і загалом економічного та соціального рівня розвитку населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Крюков О. І. Політико-управлінська еліта України як чинник державо-творення : моногр. / О. І. Крюков; за наук. ред. Е. А. Афоніна. К. : НАДУ, 2006. 252 с. 2. Пірен М. Політична еліта та проблеми політичної елітаризації українського суспільства / М. Пірен // Вісник УАДУ. 2001. № 1. С. 242–249. 3. Мандзій Л. Політична еліта в перехідних суспільствах / Л. Мандзій // Наукові праці істор. ф-ту Запорізького держ. ун-ту. Вип. XXIII: Політична еліта в історії України. Запоріжжя, 2008. С. 50–61. 4. Новакова О. В. (2006) Відкритість політичної еліти як проблема модернізації суспільства // Еліти і цивілізаційні процеси формування націй. Т. 2. К., С. 361–369. 5. Сахань О. М. Корупція в сучасній Україні як джерело деструктивності влади / О. М. Сахань // Вісн. Нац. ун-ту «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія / редкол.: А. П. Гетьман та ін. Х.: Право, 2015. № 4 (27). С. 112–129.

REFERENCES

1. Kriukov O. I. (2006) *Polityko-upravlinska elita Ukrainy yak chynnyk derzhavo-tvorennia* [Political and managerial elite of Ukraine as a factor of state formation] Monohrafiia za redaktsiieiu E. A. Afonina. Kyiv [in

Ukraine]. 2. Piren M. (2001) *Politychna elita ta problemy politychnoi elitaryzatsii ukrainskoho suspilstva* [Political elite and problems of political elitization of Ukrainian society] Visnyk UADU [in Ukraine]. 3. Mandzii L. (2008) *Politychna elita v perekhidnykh suspilstvakh* [Political elite in transitional societies] Naukovi pratsi istor. f-tu Zaporizkoho derzh. un-tu. Vyp. XXIII: Politychna elita v istorii Ukrainy. Zaporizhzhia [in Ukraine]. 4. Novakova O. V. (2006) *Vidkrytist politychnoi elity yak problema modernizatsii suspilstva // Elity i tsyvilizatsiini protsesy formuvannia natsii* [Openness of the political elite as a problem of modernization of society] Kyiv [in Ukraine]. 5. O. M. Sakhan *Koruptsiia v suchasnii Ukraini yak dzherelo destruktyvnosti vlady* [Corruption in modern Ukraine as a source of destructive power] Visn. Nats. un-tu «Iuryd. akad. Ukrainy im. Yaroslava Mudrogo. Kharkiv [in Ukraine].

Дата надходження: 14.10.2020 р.

Muhaylo Kelman

Educational and Scientific Institute of Law,
Psychology and Innovative Education
Lviv Polytechnic National University
d. Prof. ca. theory, history and philosophy of law

Myroslava Kristinyak

Educational and Scientific Institute of Law,
Psychology and Innovative Education
Lviv Polytechnic National University
Senior Laboratory Assistant,
Department of Administrative and Information Law

MAIN DIFFICULTIES OF ORGANIZATION OF ELITE WORK PROCESS IN UKRAINE IN THE MODERN PERIOD OF DEVELOPMENT

The article outlines the main difficulties of organizing the work of the management elite in Ukraine in the modern period of its development and presents the basic practical principles for improving the work of the elite in the modern conditions of state development. Thus, it is determined that the process of organizing the work of the elite today due to the development of various socio-economic changes is somewhat problematic, because it is the representatives of political elites can not ensure appropriate economic and social development in public administration. It is determined that the representatives of the managerial elite, who occupy key positions in the political, social, cultural institutions of the state in general have a direct influence on the adoption and implementation of management decisions, and must meet the relevant requirements, but often do not actually comply with them. socio-economic level of development of the state and society as a whole. In this regard, the process of organizing the work of the modern management elite, various scholars analyze in general not from a positive point of view, which is due, in our opinion, to the fact that the process of organization as often work is not effective today, namely the lack of democratic management and control According to the government, the system of formation and development of the management elite has certain rules that are formed under the influence that does not correspond to a democratic society, in this regard there is no actual interaction of the elite with society. authority of own interests, society is experiencing a protracted transition from communism to democracy, as a result of non-compliance with existing laws and the formation of poor development of the elite and as a consequence of the deformation of the work process, which is an important criterion for any practical activity. In this regard, the identified problems of the elite today lead to the introduction of appropriate mechanisms, the main purpose of which will be control over power and transparent work.

Key words: development process, elite, power, rules, democratic society.